

— W dniu 7 b. m. w obecności członków komitetu staroza-
konnych w królestwie Polskiem, jako też dozoru szkół
Izraelskich w stolicy, i zaproszonych szanownych osób,
prawdziwie zadowoleniem odbył się examen roczny
szkoły rząd. p. ci żeńskiej wyznania Mojżeszowego, utrzy-
mywanej przez małżonków pp. Waldenbergów przy ulicy
Franciszkańskiej. — Postęp w przedmiotach jakie ucze-
niom były wykładane, dowiódł równie troskliwości ucza-
jących, jak korzyści dobrego uczącym się udzielania na-
uki. Ze 113 uczennic zapisanych, następujące za celu-
jącą pilność i postęp w naukach, oraz z moralnego po-
stępowania, otrzymały nagrody. — *Z klasy I* Dunkiel-
grün Bayle, Goldwasser Małgorzata, Lindenfeld Chaja,
Hannau Anna, Kohn Rozalja. — *Z klasy II* Waldenberg
Małgorzata, Rosenthal Golda, Ejsenbaum Salomea, Sultz-

berg Rebeka, Fürstenberg Bajle, Weber Chaja, Kohn Annetta, Goldwasser Tauba, Baurhertz Justyna, Raltenberg Jetta. — Pochwałę publiczną otrzymały: *Z klasy I* Mejsels Rebeka, Poznańska Bajle, Widerszal Marjanna, Bernstejn Rozalja, Zaltzstejn Zisla, Rosenthal Janetta, Malinek Salomea, Oberndorf Rozalja. — *Z klasy II* Landau Antonina, Türk Zofja, Werthenstein Pessa, Rubinstein Emilja, Chwał Helena, Rosenzweig Salomea, Prager Felicja.

ANGLJA. — *Z Londynu, dnia 11 września.* — Dnia 6 K. J. M. odwiedził owdowiłą lady Nelson w Brighton w hotelu Scarnella, gdzie teraz mieszka. Przybył prywatnym pojazdem a gdy wysiadł wprowadzony został do gościniego pokoju, gdzie go lady przyjęła. Król przez trzy kwadranse z nią rozmawiał. Zapewne wybrano ten pokój dla tego, że leży przy samém wejściu, król więc nie potrzebował wstępować na wschody. Wielu z mieszkających w tym domu, nie wiedziało bynajmniej o bytności króla. Lady Nelson ma postać poważną i wygląda dobrze; zdawała się być wielce uszczęśliwiona z tego, że ją król odwiedził. Król przechadza się często bez żadnej świty, i rozmawia bardzo uprzejmie z sprzedającymi w sklepach. Przed kilku dniami wszedł incognito do jednej z bibliotek pożyczkowych. Jeden z obecnych poznał króla, zdjął natychmiast kapelusz, król kiwnął na niego aby włożył swój kapelusz, i dał mu znak, że życzy być niepoznanym. Mówią, że król zwiedzi port Tibury i odda zarazem wizytę hrabiemu Darnley w Cobham-hell. Chce także udać się do Gravesend i obejrzeć miejsce na którem Ld. Darnley nowe miasto założyć zamysła. Cała okolica ma wówczas nowe otrzymać nazwanie, zapewne przyjemniejsze od teraźniejszego, Gravesend. (Grabes-Ende) koniec grobu. — Inwalidzi, którzy są przeznaczeni do osadzenia twierdzy Tilbury, urządzają teraz plac; spodziewają się także wojska w następnym tygodniu. — Z listów pisanych na pokładzie fregaty Pallas, która zawinęła do Portsmouth, dowiadujemy się, że jedna z córek J. K. M. ze swoim małżonkiem, synem lorda Holland (pułkownikiem Fox) po 17 dniowej podróży, przybyła na tymże okręcie i spodziewają się, że J. K. M. uda się na pokład onegoż. Kapitan Fitzclarence, (syn króla) po 42 dniowej podróży przybył do Halifax. — Lord Marcus Hill wkrótce wysłany zostanie w misji dyplomatycznej na ląd stały. Haaga i Petersburg mają być miejscami jego przeznaczenia. —

FRANCJA. — *Z Paryża, d. 11 września.* — W Tulonie codziennie spodziewany jest admirał Duperré. Jak słychać admirał Rosamel ma objąć dowództwo nad eskadrą Afrykańską. — Pod Leon ma być urządzony obóz dla 40,000 wojska. — Portugalski generał Cabreira, dowódca Terceiry przed przybyciem hrabiego Villafior, przyjechał do dr. Barzoni prof. uniwersytetu w Coimbra, do tutejszej stolicy. — W Bajonnie dnia 1 września urządzili juntę znakomitsi obecni tam emigranci Hiszpańscy. Oczekują codziennie proklamacji generała Valdes łącznie z manifestem generała Torrijos. — D. 25 sierpnia vicekonsul Francuzki w Lisbonie jeszcze nie wywiesił trójkolorowej chorągwi. Don Miguel jest ztąd wielce niespokojny, i każe teraz podczas nocy, pewnej części załogi broni odbierać. — Policja Paryżka stara się wynaleść następujące przedmioty, które w d. 29 lipca zaginęły zięciu Angouleme, jako to: 1)

Ozdoby orderu s. Ducha (złote z emalją); 2) Order Runa złotego (złoto i emalia); 3) Gwiazdy i orderzy rozmaitych mocarstw zagranicznych, (złoto i klejnoty); 4) Rozmaite broń kosztowna, którą książę w podarunku od różnych monarchów otrzymał; 5) Kilka zegarków i tabakierok z cyframi i malowidłami; 6) Wielka skrzynia ze srebrem ozdobiona herbem xięcia; 7) Złota taca i filiżanki; 8) Mundur pałowski z płaszczem wyszywanym złotem; 9) Mundur wielkiego admirała, haftowany złotem; 10) Kilka ozdób orderu s. Ludwika i legji honorowej w srebrze i złocie. —

OBRADY I Z B.

Izba parów. Na posiedzeniu d. 7 b. m. mianowano kommissję do rozpoznania wniosku względem odwołania wypędzonych z kraju; weszli do niej książęta Cadore i Choiseul, margr. Barbé Marbois, hr. Lanjuinais i Portalis. Następnie wybrano drugą kommissję do projektu względem odesłania przestępców druku i politycznych pod strygnienie sądu przysięgłych. Należą do niej książę Decazes, margr. Moleville, hr. Simeon, Saint Aulaire, Bastard, Tascher i baron Mounier. Zaraz potem wystąpił hr. St. Aulaire jako sprawozdawca kommissji wyznaczonej do projektu hr. St. Priest o zniesienie ustawy świętokradstwa. Wnosił on aby dawniejsza ustawa wprost cofnięta została, a staraniom rządu pozostawiono bezpieczeństwo w kościołach i innych budynkach Bogu poświęconych. Z tej przyczyny kommissja jednogłośnie przedstawiła wniosek do prawa z jednego tylko artykułu złożonego, téj osnowy: »Ustawa z d. 20 kwietnia 1825 r. dająca do karcenia zbrodni i występków, które zostały popełnione w budynkach i na przedmiotach jakie religji katolickiej i innym prawnie we Francji istniejącym, są poświęcone, zostaje zniesiona.« Dalsze ustawy nad tym przedmiotem ułożono do d. 9 b. m. Z porządku dziennego przypadło sprawozdanie względem projektu dotyczącego się wyznaczenia kredytu 5 milionów na budowy publiczne i inne potrzeby. Przyjęto go większością 90 przeciw 1 głosowi. Zgromadzenie zajęło się projektami margrabię Malleville i barona Barante względem dodatków do regulaminu izby. Książę Decazes zdawał na koniec sprawę względem dwóch projektów przyjętych przez izbę deputowanych, to jest względem ogłoszenia spisu wyborców i sędziów przysięgłych na rok 1830, tudzież względem obsadzenia miejsc opuszczonych w izbie deputowanych. Przy zamknięciu posiedzenia, złożył jeszcze książę Decazes na biurze prezydenta, plan do organizowania municypalności.

NIEMCY. — *Z Drezdna, d. 16 września.* — Dnia 18 b. m. ogłoszono tu następującą odezwę: — My Antoni, z Bożej łaski król Saxonji, podajemy do powszechnej wiadomości, iż dla ulżenia sobie trudnych obowiązków panowania, jako téż z ojcowskiej staranności o dobro naszych poddanych, za porozumieniem się z naszymi najmilszymi bratem Maksymilianem xięciem Saxonji, wybrałszy za współzadecę naszych krajów naszego ukochanego synowca, Fryderyka Augusta, xięcia Saxonji, w skutek czego wszystkie do naszego zatwierdzenia podawane przedmioty w jego obecności przedstawiane, a potem wspólnie podpisywane być mają. My zaś Maksymilian, książę Saxonji, nie tylko zeznajemy niniejszem nasze zezwolenie w téj mierze, lecz zrzekamy się równie z własnego natchnienia na

korzystać naszego ukochanego syna Fryderyka Augusta, księcia Saxonji, prawa następstwa do korony Saskiej. W dowód czego akt niniejszy w obecności podpisanych rzeczywistych tajnych radców podpisujemy i pieczęcią potwierdzamy. Dan w zamku Pilnitz dnia 13 września 1830 r. (podpisano) Antoni Maksymilian. (Tu następują podpisy trzech tajnych radców). — Minister gabinetowy, hr. Einsiedel otrzymał dymissję a na jego miejsce wszedł dotychczasowy tajny radca Lindenau. — Dziennik tutejszy *Anzeiger* zawiera 2 następujące ogłoszenia: — 1) »Mieszkańcy i obywatele Dreźnieńscy odpowiedzieli jak najdokładniej oczekiwaniom, które w nich pokładano. Przez ich czynność i wzorowe pełnienie służby, utrzymany został porządek, zeszłej nocy bez najmniejszego zaburzenia, i ugruntowana została nadzieja, iż już nadal przerwany nie będzie. J. K. Mość rozkazał podpisać komissji oświadczyć im za to podziękowanie i zupełne ztąd zadowolenie. Komissja, wypełniając ten najwyższy rozkaz, ogłasza zarazem na otrzymane żądanie niektórych tutejszych mieszkańców i obywateli mających zamiar uczynić podania i prośbę, iż członkowie tejże komissji od dnia 13 b. m. w mieszkaniu królewskiego tajnego radcy, w przedpołudniowych godzinach od 9 do 11 zawsze będą się znajdowali, dla przyjmowania i rozpoznawania tychże podań, o ile się takowe tutejszych publicznych spraw miejskich dotyczą. Drezno dnia 11 września 1830 r. Komissja wyznaczona do utrzymania publicznego porządku i bezpieczeństwa. Fryderyk August książę Saxonji.« 2) Gdy tutejsi mieszczanie kilkakrotnie już oznajmili życzenie, ażeby rada miejska złożyła służący jej dotąd przywilej nieskładania rachunków kameralnych: oświadczyła rada miejska na piśmie, w skutek uczynionego przez podpisaną komissję wezwania, iż na przyszłość roczne rachunki przychodów i wydatków kamery zgromadzenia miejskiego, składać będzie przed wyznaczonemi z jej grona reprezentantami, aby takowe rozpoznac i sprawdzić mogli. O sposobie w jaki dla ułatwienia tego zamiaru, utworzona ma być reprezentacja, nastąpią narady między radcą miejskim a mieszczanami. Komissja nie omieszkując tem bardziej podać tego już teraz do publicznej wiadomości, gdy przez to czyni się ważny krok do ulepszenia tutejszej administracji miejskiej. Drezno 13 września 1830 r. Komissja postanowiona do utrzymania publicznego porządku i bezpieczeństwa. Fryderyk August książę saski. — Książę Fryderyk August Saski ogłosił pod d. 15 b. m., iż przystępując w skutek wezwania króla do współrejencji, nie należy już do komissji wyznaczonj do przywrócenia spokoju. Dziękując on obywatelom Drezna, iż dobry ich sposób myślenia przyłożył się do szybkiego osiągnięcia zamierzonego celu, i przyrzeka starać się o załatwienie ich uciążliwości. W końcu wzywa ich, aby się spokojnie poświęcali zatrudnieniom swego powołania, i aby w tym razie udowodnili znane przywiązanie Sasów do monarchji i ojczyzny, czyniąc zadosyć wydanemu ogłoszeniu. Po wyjściu pomianionego ogłoszenia, komissja wyznaczona do utrzymania publicznej spokojności, wydała następujące obwieszczenie: »W skutek powyższego ogłoszenia podpisana komissja uwiadomiła, iż już tylko na kilka dni wzywa z największym zaufaniem, uzbrojonych teraz obywateli, do pełnienia służby, i że i w tém przyniesie im wkrótce ulgę przez użycie wojska. Uważa ona jednakże za rzecz bardzo pożądaną, aby tutej-

sza siła zbrojna obywatelska była na nowo organizowana; już to pominąć z jednej strony na liczne prośby i przedstawienia w tym względzie; już też aby w przypadku, którego Boże broń, powtórzonego niebezpieczeństwa, część mieszkańców mogła znów stanąć pod bronią, którą się tak dzielnie przyłożyła do przywrócenia publicznej spokojności. W skutek tego wolno każdemu zgłosić się po uwolnienie do naczelnika kompanji, ktoby sobie tego życzył z powodu zatrudnień, lub dla innych jakichkolwiek stosunków. Ustanawia się komissja, która względem nowj organizacji gwardji miejskiej uczyni projekt komissji wyznaczonj do utrzymania spokoju. Składać ją będą: Jenerał porucznik Gabletz, jako prezydujący, jenerał major Schreibershofen, i radca nadworny Langensau, jako komissarze królewscy, niemniej członkowie gwardji gminnych i miejskich, do czego z każdj kompanji będą podane 4ry osoby, a z tych następnie zostanie wybrany jeden przez prezydującego, tudzież komissarze królewskich.«

— *Z Brunszwiku d. 12 wrzes.* — Okazuje się z listów prywatnych, iż pogłoska jakoby pan Sierstorf wygrał swą sprawę przedradą związku Niemieckiego, była pierwszą pobudką do ostatnich poruszeń w Brunszwiku. Wiadomość ta sprawiła wielką radość i lud zamierzał wykrzykiwać mu *Vivat*, tymczasem książę kazał użyć surowych środków dla przywrócenia spokoju. To jeszcze bardziej poburzyło lud, który ile się zdaje nie byłby się poruszył; jakoż dopiero po przygotowaniach do zamierzonych środków, dopuścił się zgiełku przed teatrem, gdy książę z niego się oddalał.

NIDERLANDY. — *Z Hagi d. 12 września.* — Dnia 8 b. m. posłuchanie u króla było bardzo liczne, i tem szczegółniej odznaczające się, że było na niem bardzo wiele duchownych protestanckich. W Amsterdanie zajmowano się ułożeniem petycji za rozłączeniem. Izba druga rozpoczęła swe narady tajnem posiedzeniem. Król spodziewany był w Breda, tymczasem kazano ściągnąć rozstawione już pod niego konie na stacjach pocztowych. Nie wiadomo jaka być mogła przyczyna tej zmiany w przedsięwzięciu królewskiem. — Izba handlowa w Gandawie, podała do króla petycję przeciwko rozłączeniu prowincji. W Luksemburgu ułożono także adres do króla i posłano do Hagi. — Z południowych prowincji przybyli już tutaj panowie Reyphius, Sandelin i Moor, członkowie drugiej izby stanów jeneralnych. — Mówią że Francuzki jenerał Valazé przysłany z doniesieniem o wstąpieniu na tron Ludwika Filipa I, pozostanie w Niderlandach w charakterze pełnomocnego ministra dworu swojego. — Dziennik *Courrier* zapewnia, iż do spraw Niderlandzkich, żadne obce mocarstwo wtrącać się nie będzie. — Mieszkańcy miasta Leodjum, zajmują się urządzeniem artylerji, zamiast barykadowaniem ulic. W Bergen przybyli znakomitsi oficerowie wojska na ratusz z wynurzeniem iż najlepsze i pełne przychylności uczucia, ożywiają ich względem obywateli Belgickich; oświadczyli się także z gotowością do wspólnego pełnienia służby przy bramach miejskich. — W Namur wezwano wszystkich obywateli tamtejszych od 18 do 50 lat, przeciwko moralności których nie masz nic do zarzucenia, ażeby pśpieszali z zapisaniem się do gwardji narodowej. — W Door-nik zatknęto dawne kolory miejskie, czerwony z białym.

WIADOMOSCI NAUKOWE.

Zdanie Wiktora Hugo o *Alfonsie Lamartine*.

Za zjawieniem się pierwszych *dumań poetyckich*, nikt prawie we Francji pojąć ich nie umiał i pochwały zwolenników jednej z Lamartinem politycznej strony, nie we wszystkich znalazły odgłos dziennikach literackich. Język pomysłów religijnych i moralnych był językiem martwym dla społecznych członków rewolucji, dla ludzi, których już przedtem nie zwróciły baczności twory Jędrzeja Chenier. Atoli Wiktor Hugo, chociaż nie wiele jeszcze nateczas ogłosił swoich poezij, zachwycony był pięknoscą *dumań* Lamartina, którego jeszcze ani pomyślano zaliczyć między członków akademji. Mając zatem ledwie lat 16, takie napisał zdanie o Lamartynie:

»Roześmiejecie się, ludzie światowi, zżymać będziecie ramionami, pisarze, moi współcześni, kiedy wam powiem, czego może nikt z was nie pojmie, co to poeta? Szukać-li go będziemy w pałacach waszych lub w skromnych i cichych ustronniach? Dusza poety, jak powiedział jeden pisarz wymowny, nie wyłącza ceny ubóstwa i płacy za łożę. Poezi mojego czasu! gdzież podobny człowiek pomiędzy wami? gdzież, obdarzony usłami, zdolnymi głosić myśli wielkie, niezachwianym głosem; człowiek któryby się nie ugiął przed widzieli się drugiego? nie jesteście-li raczej wszyscy podobni do stron lutni, których ton się odmienia ze zmianą pogody? co nam po waszych wierszach, po waszych pieśniach, po waszych hymnach? Nadają one wam prawo do imienia poety? Czyliż nie odwróciłście bóstwa zgęci u podnóża bałwanów i nie paliliście kadzidła, równie nieczystego jak same bałwany?... Zgoda na to, że się niejasnie tłumaczę; ale wyście mi powinni być wdzięczni, albowiem pojmować mnie musicie: myśli moje nie ciemne! Nie trzeba było długiego wykładu Baltazarowi, kiedy niewidoma ręka na ścianie Babilońskiej wyrok pisała. Powiedzmy otwarcie: są między wami dezenterowie, którzy samowolność ubóstwa i dziś pragną swawoli; którzy opiewali niegdyś anarchję, dziś czołem pokory biją przed mocniejszymi; i szaleńcy co niegdyś całowali więzy nieprawe, a dziś, nakształt gadziny w bajce, pragną kruszyć zęby o żelazo zakonu: ale między wami nie masz poety, albowiem dla tych, co nie rozdają dostojenstw bez zasługi, nie ma powabu wziętość nierozumna, serce nieczyste, dusza nieszlachetna a niska. Nie mówię wam tego z własnego imienia, albowiem nic u was nie znaczą, ale w imieniu ludzi myślących i rozumnych, że słowa: *dulce et decorum est pro patria mori* niewczesne są w ustach przestępców i zbiegów. Wyznaję, szukałem dokoła poety, ale nie znalazłem; w wyobraźni mojej przeto skleił się jego obraz i ja na wzór ślepego Miliona, gotowem nócić o słońcu, którego nie widzę.

Niedawno napotkałem nową książkę i przeczytałem w niej następne wiersze:

Wielki tydzień.

»Tu ostatnie konają szemrania świata; żeglarze bez przewodniczki gwiazdy, przybijajcie! oto port dla was: tu się dusza pogrąży w pokój głęboki, a pokój ten nie jest skómem jeszcze i t. d.»

Wiersze te naprzód mnie zdumiały a następnie zajęły nieskończenie. Nie masz w nich za prawdę światowej wykwintności i wdzięku uczonego; ale natomiast cichą a poważną harmonją oddychającą; bogate są myślami a to bogactwo nie pożyczone. Dalej napotkałem następne strofy, pod tytułem *Wzwanie*:

»O ty, coś mi się objawiła w tej pustyni świata, nieśkanko niebios, wędrowna w tych miejscach! o ty, coś rozjaśniła w tej głębokiej nocy, promień miłości mojemu oku i t. d.»

Znalazłem w tych wierszach tak melodyjnych, tak tkliwych coś nakształt Chenier. Dalej przebiegając książkę, począłem nieznacznie porównywać autora z nieszczęsnym śpiewakiem *młodej niewolnicy*. W obudwóch ta sama oryginalność, ta sama prawda w pomysłach; tylko u jednego więcej powagi a nawet mistycyzmu w obrazach; u drugiego więcej wesołości, więcej powabu, ale natomiast daleko mniej smaku i wprawności; obadwaj ożywieni miłością, ale u Chenier miłość prosto ziemską, u Lamartina ziemską namiętność prawie zawsze oczyszczona bożą miłością; pierwszy starał się nadać muzie swojej proste i surowe kształty muzy starożytniej; drugi, przyswajając częstokroć styl pisarzy kościelnych i proroków, nie lękał się niekiedy stapać po śladach posępnej muzy Ossjana, fantastycznych bogiń Klopsztoka i Szyllera. Słowem (jeśli tylko dobrze pojmuję przedziały, zkadinał dosyć płonne) pierwszy jest *romantikiem między klasykami*, drugi *klasikiem między romantykami*. Dalej znowu w innem miejscu napotkałem jego dytyramb: *Poezja święta*, w którym obraz wszystkiego, co się zamyka w Biblii na tej wspólna, tej kończy się strofie:

»Umilknij lutni! i wy umilknijcie, prorocy, głosie przyszłości! umilkł świat cały, przed tym, co przyjdzie.»

Nakoniec w jaśniejącym poezją wierszu do Bajrona, uderzyło mnie następne miejsce:

»Ale umilknij lutni! i ty, co w twym ręku trzymasz bijące serce czułych śmiertelników, Bajronie, wyprowadź z niej harmonji zdroje.»

Nie mógłże by tu właśnie Laharpe zawołać: czyliż nie słyszycie pieśni poety?

Przeczytałem od początku do końca tę dziwną książkę, przeczytałem po raz drugi, i nie bacząc na ustętki, neologizmy, powtarzania i ciemności, dające się w nich strzeżać tu i owdzie, gotów byłem zawołać na autora: »Smiało młodzieńcze: tyś jednym z poetów, których Platon osypanych chwałą chciał wygnąć ze swojej rzeczypospolitej. Ty się możesz spodziewać, że ciebie wygna ta ziemia bezprawia i gnusności, lubo przy wygnaniu nie spotka triumf, jaki zwiastuje Platon poetom: palma, dźwięk trąby i wianek kwiatowy.»

TEATR ROZMAITOŚCI. — Komedja: *Popas*. — Po niej komedja: *Dwóch mężów*. — Na zakończenie drama komiczna ze śpiewkami: *Werter czyli obłąkanie czułego serca*.

— Do dzisiejszego numeru dołącza się prospekt na pismo codzienne: *Dziennik Damski*.